

Sumari

Lleida rerepaís de Catalunya 11
ÀNGEL ROS I DOMINGO

Nota de l'editor 15
LLUÍS PAGÈS I MARIGOT

La ciutat dels emprenedors

Destí Lleida 19
VIDAL VIDAL

Sis homenots i una gran dona 27
GLÒRIA FARRÉ

Lleida jove 33
MARIA PONS

Del Baratillo al Basar Xino 41
PAU ECHAUZ

D'àliga el cor 49
JOSEP RAMON CORREAL

Història de dos ciutats 57
MIQUEL ÀNGEL BERGÉS

Natura-Ciutat 65
JOSEP VALLVERDÚ

Capital agroalimentària 73
SANTIAGO COSTA

La ciutat del futur

Al peu del castell 83
JOSEP TORT

Places de Lleida 93
JAUME BARRULL CASTELLVÍ

La ciutat dels dotze ponts 103
IGNASI ALDOMÀ

Les històries de Gardeny 113
RAMON ARNÓ

Itinerari centre històric 121
FRANCESC PANÉ

Paisatge amb figura 129
ANNA SÀEZ

La Lleida de records llunyans 137
MARTA ALÒS

L'horta del demà 145
JOSEP BORRELL

La ciutat dels sentits

Tríptic de Festa Major 155
DOLORS SISTAC

El cas del robatori de la rumba 163
RAMON USALL

Com menjàvem 171
JOSEP M. REXACH

La dama blanca 179
DOLORS MIQUEL

Els cent anys de Màrius Torres 185
XAVIER MACIÀ

Pels marges del Segre 193
ROSA FABREGAT

Un paisatge fugisser 201
MIQUEL PUEYO

L'esport i la vida 209
JORDI GUARDIOLA

Biografies i crèdits 219

Lleida rerepaís de Catalunya

Lleida, situada a l'extrem més occidental del litoral català, és el rerepaís de Catalunya; i el contrapunt a l'aglomeració de la costa mediterrània. Aquest llibre vol ser una nova carta de presentació. Una carta en forma de vint-i-quatre cròniques en les que els seus autors aporten una visió personal de la nostra ciutat. De la Lleida d'ahir i de la Lleida d'avui, que anuncia la Lleida de demà.

Els autors de les cròniques escrites són professors de la Universitat de Lleida, periodistes dels mitjans de comunicació local i escriptors. Als textos s'afegeix la crònica gràfica que ens acompanya en el caminar des del passat cap al futur; obra d'onze fotògrafs, amb uns treballs de gran qualitat, entre els quals, els de tres dels seus mestres: Josep Gómez Vidal, Josep Porta Mesa-lles i Ton Sirera.

En tres blocs temàtics, els nostres autors i autores ens descobreixen, en el primer, la Lleida emprendora, amb les comunicacions que ens són bàsiques: ferrocarrils, autovies, aeroport i eixos viaris de l'Ebre i del Pirineu; una mostra, reduïda però destacada, dels músics, artistes plàstics, literats i científics, fills de Lleida; una mirada a la Universitat, Campus d'Excel·lència per a les jo-

ves generacions; una mostra de la transformació del comerç i del nostre potent sector agroalimentari.

El segon bloc ens acosta de la ciutat del present que prepara el futur. La Seu Vella que presideix la ciutat històrica i la moderna; les places, que conviden a la relació i la convivència; els 12 ponts i passarel·les sobre el Segre; el turó de Gardeny, des del castell dels Templers fins al Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari; i el palau de congressos, i teatre municipal, La Llotja.

Finalment, la Ciutat dels Sentits ens convida a gaudir de les nostres festes populars de primavera i de tardor, amb desfilades i batalles de moros i cristians; a tastar la nostra gastronomia que inclou els caragols i la fruita, però que va més enllà; a conèixer el tarannà peculiar de cada barri; a entrar en la boira com en un paisatge màgic. I a gaudir de la musicalitat de la poesia de Màrius Torres, que tant s'estimava la boira de Lleida.

Us convido, doncs, a aprofundir en aquesta visió de Lleida. Segur que us animarà a conèixer-la més a fons.

ÀNGEL ROS I DOMINGO
Alcalde de Lleida

Nota de l'editor

Mostrar com el pas del temps ha transformat la ciutat. Aquest és l'objectiu bàsic del llibre que el lector té a les mans. Encara que a Lleida poguem pensar de seguida en la influència de la meteorologia —el fred extrem, el calor més roent i la nostra estimada boira—, parlem del temps històric. Aquell que corre empès per l'economia, la política, el treball, la ciència, les formes de viure i impulsat per totes les persones que fan realitat aquests grans corrents.

Les transformacions, vistes amb perspectiva de temps i d'espai, queden reflectides en tots els àmbits de la vida ciutadana: de les obres públiques als canvis d'ús dels grans monuments, i de la nova arquitectura de ponts places i edificis a la metamorfosi del riu passant pels trens i els avions, sense oblidar les maneres de menjar, de fer festa o de relacionar-se de grans i petits.

El llibre, doncs, pretén identificar aquests canvis a través de la mirada de les paraules i les fotografies d'una trentena de creadors. que coneixen bé la ciutat i en saben tots els topans. De vegades, es tracta de transformacions espectaculars per la seva magnitud.

Però, en altres casos, som davant de modificacions del paisatge físic o sociològic que poden passar desapercebudes d'entrada o bé que la seva visibilitat només és evident quan els petits detalls configuren una mutació urbana o personal.

Els textos i les imatges de la trentena llarga d'escriptors i fotògrafs han quedat agrupats en tres grups. El primer inclou les cròniques sobre l'acció que la ciutat ha estat capaç d'exercir sobre ella mateixa: els emprenedors, els científics i les transformacions que han impulsat. El segon aplega els textos dedicats a aspectes de la ciutat que han quedat projectats cap al futur, a partir d'un passat que ja coneixíem. La tercera part del llibre descobreix àmbits més personals, com poden ser la gastronomia, la cultura, l'esport o la manera de viure. El resultat de tot plegat és un llibre plural i obert que connectarà, per la seva fluïdesa i varietat, amb qualsevol persona que el miri i llegeixi.

LLUÍS PAGÈS I MARIGOT
Director de Pagès Editors

La ciutat dels emprenedors

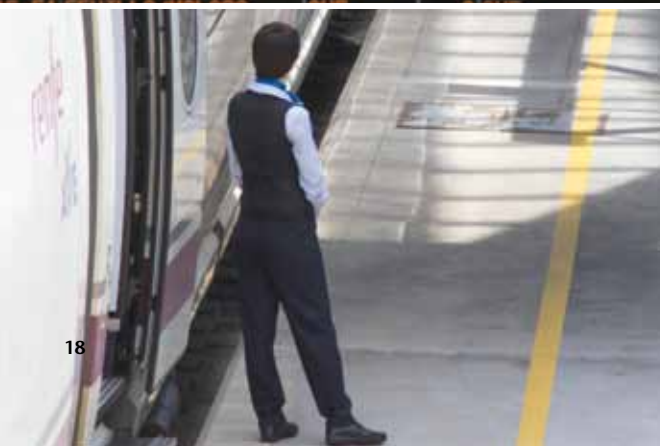

Salidas | Sortides | DEPARTURES

Hora	Destino	Tren	Via	Observaciones
Horari	Destinació	Tren	Via	Observacions
	BARCELONA-SANTS	AVE	2	AVE
	BARCELONA-FRANCA	REX	5	REG. EXPRES
16:05	BARCELONA-SANTS	AVANT	3	AVANT 8167
16:15	L'HOSPITALET DE LL.	REGIONAL	6	UTA MANRESA
16:40	TRUJAN - BILBAO	ALUTA	1	

adif 15:44

Entrada. El tren d'alta velocitat és la porta d'entrada a Lleida de milers de visitants.

Destí Lleida

Vidal Vidal

L'arribada del ferrocarril a Lleida, al 1860, va comportar que la ciutat experimentés un tràfic inusual fins aleshores de visitants. Un segle i mig més tard, l'alta velocitat ferroviària ha suposat un pas multiplicador en aquest mateix sentit. L'aeroport, encara en procés de consolidació, contribuirà probablement a acabar de constituir la capital de Ponent en una destinació comercial i turística com mai no haurien pogut imaginar generacions anteriors de lleidatans (destinació o destí, tal com fa l'efecte que ja s'admet en aquesta accepció per part dels guardians de la correcció lingüística).

Els primers trens vinguts per aquella tot just inaugurada línia del Nord, una centúria i mitja enrere, van portar els turistes que d'alguna manera ja mereixien aquest nom. De forasters arribats en aquests rodals no pas per motius pràctics o de necessitat sinó incitats per la sana curiositat de veure món, ja se n'havien rebut uns quants, des de la més remota antiguitat. Ara estem parlant dels inicis d'un fenomen més global, cridat a moure multituds

en un futur. El concepte de *tourista* més modern, que exigeix no només al·licients diguem-ne intel·lectuals, com ara paisatges o monuments, sinó tota una sèrie de comoditats en el seu viatge i estada. El ferrocarril va facilitar enormement els desplaçaments d'aquells personatges inquietos i rodaires, que ja no es veien acovardits o desanimats per les interminables jornades de camins incerts en diligència o a cavall. En poques hores, encara que llavors fossin quatre o cinc, podien cobrir el trajecte entre Barcelona i Lleida, sense altres penalitats que el fum de la locomotora escoltant-se per les finestretes del vagó. Un gran avenç, que fomentaria el moviment de persones d'una forma més generalitzada. L'embrió del turisme tal com avui el coneixem.

Entre els serveis als viatgers del carril, generats per poder acollir amb dignitat aquella allau incipient d'hostes atrets per motius comercials i ja també culturals, a part dels precaris sistemes de transport urbà que unien l'estació aleshores allunyada i el centre —tota mena de carruatges, en un principi estirats per tracció

Menjar. Soldats, en un dinar al restaurant de l'estació que dirigia la família Colavidas.

Excursionistes. Un grup de turistes arriben amb tren a Lleida amb la intenció de fer excursionisme.

Viatges. Expedició de viatgers a punt de sortir en els vagonets de fusta arrossegats per les màquines vapor. →